

formátumra konvertálja, figyelembe véve a vonatkozó VINITI ajánlásokat.

A csere megvalósítása a műszaki eszközök kompatibilitási kérdéseit is felveti. Az információs szerek számítógépparkjának sokféleségét nemcsak a különböző generációjú számítógépek okozzák, hanem a működtetés közben tapasztalható eltérések is.

A mágnesszalagos információcsere kidolgozásakor számos szervezési-jogi kérdést is meg kell oldani. A mágnesszalag átadására vonatkozó szerződéssel, a térítés formáival és nagyságával kapcsolatos kérdések összszövetségi szintű megoldásra várnak. E műveleteket bizonyos fokig szabványosítani kell. Külön kérdés a nemzetközi csereforgalom szervezési-jogi szabályozása, amely folyamat már meg is kezdődött.

Nagyon bonyolult probléma a mágnesszalagos információ térítésének a problematikája. Egyelőre nincs olyan dokumentum, amely a szállító számára lehetővé teszi az általa előállított produktum értékének és árának hivatalos meghatározását. A próbaszámítások szerint ezek jelentősen eltérhetnek egymástól. A térítendő összegbe mindenképpen bele kell számítani a mágnesszalagra rögzítéshez szükséges gépidő árát, a kiszolgáló személyzet bérét, a szállítónak a szükséges software-kidolgozásra fordított kiadásait stb.

/AJLAMAZJAN, A. K.: Szisztéma raszprosztranenija informacii po nepublikuemum dokumentam na magnitnüh lentah. = Naucsno-Tehnicoszkaja Informacija, 1. sor. 8. sz. 1979. p. 1-4./

(Viszocsekné Péteri Éva)

Miniszámítógépek az információs munkában: a DOMESTIC program

Az információkezelés modern módszerei egyre inkább igénylik a számítógépek igénybevételét, de az információs szakemberek a legutóbbi időkig csak nagyméretű (ennek megfelelően nagy beruházási és létszámgényű) rendszerekben gondolkodtak. E sokszor kényelmetlen, batch üzemmódra korlátozott megoldással szemben nyújtanak kedvező alternatívát a speciálisan információs tevékenységekhez kiépített miniszámítógépes rendszerek.

A miniszámítógép hatékony alkalmazásának alapfeltétele olyan, „fekete dobozként” viselkedő software, amely a használó számára megfelelő be- és kimeneti pontokkal rendelkezik. Itt tehát a programcsomagnak „humanizálódnia” kell, azaz lehetővé kell tennie, hogy a használó olyan nyelven érintkezessen a géppel, amelyet megért.

A miniszámítógépek a hardware és software vonatkozásában olyan fejlettségi szintre értek, amelyen elfogad-

ható áron és bonyolultsági szinten elégeithetik ki a használók feldolgozási igényeit. A *DOMESTIC (Development of Minicomputer Application in an Environment of Scientific and Technological Information Centers = Miniszámítógépek Alkalmazásának Fejlesztése Tudományos és Műszaki Információs Központokban)* olyan kutatási program, amely az információs központok igényeinek megfelelő miniszámítógépes rendszer alkalmazását, fejlesztését vizsgálja. Jelenleg a rendszer I. fázisa üzemel, amelyet a *Kayser-Threde GmbH (München)* és a *National Center of Scientific and Technological Information (Tel Aviv)* közösen fejlesztett ki.

A DOMESTIC célja végső soron olyan integrált, modul-felépítésű programcsomag kialakítása, amely az alábbi célokra tartalmaz egységeket:

- adatbázis létesítése, fenntartása és irányítása;
- információtárolás és -keresés;
- referenz és referral szolgáltatás, könyvtári irányítási feladatok;
- információs központok irányítása;
- információs hálózat fejlesztése.

Az első fázis a fenti feladatok közül az első kettőre összpontosít.

Bár a legtöbb adatbázis formátumát, elemzési mélységét stb. tekintve eltér egymástól, sok a közös elem is. A DOMESTIC során arra törekednek, hogy a rekordok szabványosítottak legyenek, minden belső művelet számára valamennyi rekord és valamennyi file hozzáférhető legyen, s a formátum a hálózat működésének is megfeleljen.

Az első fázisban a file off-line készül, de fenntartása és irányítása már real time üzemmódban történik.

A rendszer tároló és kereső komponense – tekintettel a használó elsődleges figyelembe vételére – olyan interaktív on-line rendszer, amely lehetővé teszi a természetes nyelv használatát. A nyelv megválasztásában csak a terminál vizuális kijelzőjének képességei korlátoznak.

Az információtároló és -kereső funkció három alapvető összetevője: a file létesítése, fenntartása és maga a keresés.

A file-létesítésben szerepel az azonosítók használata, a szöveg-struktúra szerinti egyedi címek megalkotása és a konkordancia kialakítása, invertált jegyzékek és stoplisták kiépítése. A fenntartás lehetővé teszi bármilyen hosszú vagy típusú szöveges adat pontos kezelését. A szöveg javítására on-line kerül sor, de az invertált file módosítása már off-line történik. Az információkereső funkció bonyolult rutinokat tartalmaz: tezaurszt, tárgymutatót, a szokásos Boole-féle műveletek mellett meghatározott rendezésű vagy szomszédsági környezetbe eső kifejezések megtalálását, több file-ra vagy rész file-ra vonatkozó keresés lehetőségét, korábbi kiírások ismételt kijelzését stb.

A DOMESTIC első fázisához minimálisan az alábbi konfiguráció szükséges: legalább 32 Kszó kapacitású belső memóriával rendelkező központi feldolgozó egység; viszonylag nagy mágneslemez-egység (40 megabyte az induló kapacitás); 9-csatornás mágnesszalag-egység; kiíró berendezés; 1–4 katódsugárcsőves terminál. Valamennyi elem tekintetében a továbbfejlesztés lehetőségére is számítottak.

Az a gazdaságosság és viszonylag nagy teljesítőképesség, amit az olcsó hardware ígér, csak megfelelően szerkesztett, hatékony és megbízható software-rel érhető el. On-line lehetőséggel a legtöbb miniszámítógép rendelkezik. A magas szintű programnyelvek révén könnyen cserélhető információs programcsomagok alakíthatók ki a számukra. A fejlesztés során az NSZK-beli és az izraeli team más-más gépi rendszeren dolgozott ki a másik gépen is alkalmazható programokat.

Ma még sok könyvtár és információs központ nem rendelkezik automatizált rendszerrel, elsősorban a berendezések, illetve az infrastruktúra hiánya miatt. A miniszámítógépek azonban olcsón és hatékonyan alkalmazhatók egy sor információfeldolgozási műveletben, ha a kellő software rendelkezésre áll. A DOMESTIC általánosított moduláris rendszere ezt kívánja biztosítani.

/KEREN, C. – SEELBACH, H. E. – WOLLMAN, P.:
Using minicomputers in information work –
Project Domestic. = Nachrichten für Dokumentation 29. köt. 4–5. sz. 1978. p. 163–164./

(Sárdy Péter)

* * *

Új Országos Hírlap Index az USA-ban

Az Information Access Corporation (IAC), amely egy éve a New York Times adatbank folyóirat-részének konkurenseként lépett fel, ezúttal annak leglényesebb, hírlap részét is támadja. Az American Library Association (ALA) téli gyűlésén bejelentette, hogy a jövőben indexeli a New York Times-t, a Wall Street Journal-t és a Christian Science Monitor-t, mégpedig – szemben a Times-szal – minimális válogatással, csak az időjárásjelentést, hirdetések stb. zárva ki, de még a receptekre is kiterjedve.

A National Newspaper Index (NNI) elnevezésű adattár a 375 népszerű és szakfolyóiratot indexelő Magazine Index-hez hasonlít szerkezetében: közli a címet, az annotációt, a Library of Congress osztályozási rendszerének tárgyszavait stb. Ugyanakkor eltekint a referátum közlésétől, ami a New York Times adatbankjának erős oldala.

Az adattár 1979 tavaszától on-line formában hozzáférhető, a Lockheed DIALOG szolgáltatása révén. A tervek szerint a retrospektív keresés költségei lényegesen kisebbek lesznek, mint a Times esetében, s az első használók számára kedvezményes díjszabást biztosítanak.

Az NNI (hasonlóan a Magazine Index-hez) mikroformában is megjelenik, COM (Computer Output on Microfilm) eljárással. Valószínű, hogy ez érinti érzékenyebben a Times Index-et, mert a közművelődési és felsőoktatási könyvtárak, ahol az index leginkább érdekes, kevésbé érzékenyek a referátumok hiányára. Az on-line használók esetében várható, hogy először az NNI-n folytatnak viszonylag olcsó keresést, s a Times adatbankját csak a referátumok keresésére veszik igénybe.

Jogos kérdés, hogy mi indított egy viszonylag kis vállalatot a Times-szal való konkurrálásra. Az egyik ok nyilván a Magazine Index gyors sikere, míg a másik a Lockheeddel kialakított „csendestársi” viszony. Az bizonyos, hogy a New York Times jogilag nem kifogásolhatja az IAC új szolgáltatását.

/Database, 2. köt. 1. sz. 1979. p. 8–9., 85./

(Sárdy Péter)

* * *

Szabad szövegű keresés a New York Times adatbankjában

A New York Times adatbank kevés használója panaszkodott eddig az adatbázis minőségére, a referálás kompetenciájára, de annál többen nehezményezik az alkalmazott „szörnyű” és „kényelmetlen” információkereső rendszert. Sok használó szerint az ellenőrzött szótár merevségének leküzdéséhez legalább rész megoldás volna a szabad szövegű keresés lehetőségének biztosítása. Ezt azonban a Times évek óta ellenezte. Most viszont az Infobank ügynökei egyre többször beszélnek a szabad szövegű keresés, sőt, a teljes szövegű tárolás és keresés lehetőségéről. Noha a New York Times adatbank vezetése, úgy tűnik, nem tartja még időszerűnek a csaknem forradalmi újítás bevezetésének bejelentését, sok jel mutat arra, hogy 1979 közepe táján a gyakorlatban is sor kerülhet a teljes szövegek tárolására, s az ezek alapján történő keresésre.

/Database, 2. köt. 1. sz. 1979. p. 85–86./

(Sárdy Péter)

